

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: **20 Din za celo leto.**

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

Tabor.

Trg Tabor je srečno ovekovčen. Manj po monumentalnem Sokolskem Domu, ki ga še ni, kot po monumentalni esesarski neumnosti ki že je. — Kako naj sicer imenujemo ponašanje SLS-magistratovcev, ki hočejo pobijati Sokola s stavbnopravnimi šikanami? Ob takih potih še ni nikdar zelenelo cvetje uspeha, to mora izprevideti že vsak politični otrok, da ne rečemo idiot. S šikano se nasprotnik nikdar ne oslabi, k večjem ojači. Uverjeni smo, da je vsak pristaš SLS prepričan, da v obratnem slučaju, ob zamenjanih vlogah, liberalna večina ne bi postopala boljše z Orlom. Mi tega naziranja ne moremo potrditi in ne zanikati, ker nismo bili nikdar z liberalci v tako tesnem objemu, kot so bili dve leti voditelji SLS! Zaničujemo pa **veljavnost** te argumentacije, četudi bi slonela na pravilnem dejanskem temelju. **Nikdar** ne sme veljati tak argument za resno stranko, katera hoče postaviti svoje delovanje na **nespremenljiva** moralna načela. Kajti morala, če je resna, je popolnoma neodvisna od dejanj drugih ljudi. Tembolj pa, če se taka dejanja le sumijo in predpostavljajo.

Orel je telovadno društvo in **Sokol** tudi. Iz tega stališča izvršujeta obadva koristno delo. To mora vsakdo priznati, naj si bo prijatelj ali sovražnik enega ali drugega. Vsaka teh organizacij je pa menda zastopnica nekega kulturnega naziranja. Razumemo tedaj, da komur je bolj simpatičen Orel, temu je manj simpatičen Sokol, in obratno. Ali, če je podlaga Sokola kulturno naziranje, potem se ima opraviti pač s **kulturnim** naziranjem. Kdaj pa se je še

kulturno naziranje ujelo v zanjkah stavbnega reda? Oba tiča, katerih imena nosita naši telovadni organizaciji, se morata smejati nad neumnostjo človeškega rodu. Kulturno naziranje se pobija z uma svitlim mečem, ako se išče v tem boju **uspeha**. Seveda je pa za to tudi treba nekaj duševnega kapitala. S sklepi ljubljanskega ali kojegakoli občinskega sveta se ni in ne bo ne ustvarilo in ne ubilo kako kulturno naziranje. Tudi mora vzbujati pomilovalen posmeh, če se uvaja v sicer spoštovani krog ljubljanskih očetov vprašanje o višji kulturnosti Orla ali Sokola. Orli in njihovi simpatizerji so v ljubljanskem občinskem svetu trenutno v večini, toraj je večina za višjo kulturnost Orla. Če bi pa bili, kakor nekdanj, Sokoli in njihovi simpatizerji v naši mestni dvorani v večini, bi se točno izrekla večina za višjo kulturnost Sokola. Ali bi pa bila s tem odločena stvar sama za kateregakoli pametnega človeka? Več kot otročje je, prožiti taka vprašanja v političnih borbah. Naj telovadijo Sokoli in naj telovadijo Orli: Eni kakor drugi izvršujejo s tem koristno delo in zaslužijo hvaležnost naroda. Kulturni so eni kot drugi, ker smo Slovenci kulturni narod. Če se pa razlikujeta v kulturnem naziranju, je to stvar, ki spada pred čisto drug forum kot je ljubljanski občinski svet. Za verne katolike ne more biti niti najmanjšega dvoma, katero kulturno naziranje bo končno zmagovalo. **Eno** je pa že danes jasno: da k tej zmagi ne bo niti najmanjše pripomogel zadnji sklep občinskega sveta radi zgradbe na Taboru in pa da je zelo dvomljivo, če se bo med veselimi zmagovalci nahajal tudi občinski klub SLS.

Pamet, gospodje občinski svetovalci iz Cerealije in Avtomobilije!

Duševne struje se ne dajo pobijati s stavbnim redom in stavbnimi predpisi. In čimbolj se skuša duševne struje strmoglaviti z neduševnimi sredstvi, tembolj se jih jači. Sokol ne bo izgubil niti enega člana radi zadnjega sklepa občinskega sveta, pač pa jih utegne pridobivati ravno zato. Vsekako bo pa to razlog, da se povzdigne borbenost in požrtvovalnost sokolske ideje in sokolstva. Ali je to v korist idej, ki jih navodno zastopa SLS? Gospodje obč. svetovalci SLS so izkazali prav slabo uslugo tem idejam.

Trg Tabor ne spada med tiste trge našega mesta, glede katerih bi bilo obžalovati, če se zazidajo z lepo monumentalno stavbo. Ideje in nazor se menjajo, stavba pa ostane. To je stališče, iz katerega je presojati sporno vprašanje v ljubljanskem občinskem svetu. In mestni stavbni urad ima možnost, pravico in dolžnost, gledati na to, da bo vnanost stavbe odgovarjala estetičnim potrebam ljubljanske prestolice.

Ostala vprašanja naj prepuste brez skrbi pristojnejšim faktorjem.

Avtonomisti SLS.

V nedeljo je imel v Zapužah pri Št. Vidu nad Ljubljano shod poslanec SKS Ivan Pucelj, ki je po časopisnih vesteh izrekel tako težke obdolžitve o vodstvu SLS in njenem načelniku dr. Korošcu, da bi ne smela molče preiti preko teh očitkov. Ker časopisje SLS molči, se hočemo mi nekoliko pečati s to zadevo, iz katere je razvidno, da ni bilo vodstvu SLS nikdar niti najmanjše na tem, da bi ohranili slovenskemu prebivalstvu njegove avtonomne pravice in ustanove in da je njihovo vpitje

po avtonomiji Slovenije neresno mišljeno in samo varanje zapeljanih ljudskih množic.

To kar je povedal posl. Pucelj, sicer ni nič novega, vendar pa so voditelji SLS doslej na vse take očitke trdovratno molčali in časopisja SLS doslej ni bilo mogoče pripraviti do tega, da bi vsaj poskušalo zavrniti te očitke. To je znamenje, da so resnični in se jim voditelji SLS samo zato izogibajo, ker jasno kažejo, da ni imela politika SLS nobene določne smeri in da je bil edin njen cilj samo strankarska premoč, ne pa splošna dobrobit slovenskega ljudstva.

Posl. Pucelj je na omenjenem shodu povedal, da je ob prevratu takratni predsednik Narodnega veča dr. Korošec pri posetu sedanjega min. predsed. Pašića v Ženevi, ko je šlo zato, da se Slovenci in Hrvati združijo s Srbi v skupno državo, molčal, ko se je govorilo o avtonomnih pravicah in ustanovah slovenskega ljudstva. Ob tej priliki so hrvatski zastopniki omenili Pašiću, da imajo Hrvati svojo avtonomijo, ki jo je treba ohraniti, dr. Korošec pa ni znil niti besedice in ni niti omenil, da imamo Slovenci sploh kako avtonomijo, svoj deželni zbor in svoje deželne avtonomne ustanove. In tega ni samo Pucelj povedal v Št. Vidu nad Ljubljano, ampak tudi Pašić sam v parlamentu. In ob tej priliki so poslanci SLS ravno tako molčali, kakor je molčal dr. Korošec v Ženevi, ker so vedeli, da je res. Časopisje SLS seveda o tem ni poročalo.

In ko je minister dr. Marko Trifković povedal javno v zbornici, da je bil dr. Korošec tisti, ki je odklonil čitanje prestolnega govora ob otvoritvi narodnega predstavništva tudi v slovenskem jeziku, poslanci SLS niso oporekali, ker je bilo to res. Tedanji minister za izenačenje zakonov dr. Kramer je imel nalogo sestaviti prestolni govor v slovenskem jeziku, dr. Korošec pa je takrat hitel zatrditi, da ga ni treba čitati v slovenskem jeziku, ker smo en narod in govorimo en jezik.

Takrat je bil dr. Korošec ministrski podpredsednik in takrat mu je kazalo, biti bolj srbijanski kakor pa Srbi sami.

Pozneje ko se je sestavljala santgermanska mirovna pogodba med nasledstvenimi državami, je bil tedaj dr. Korošec podpredsednik ministrskega sveta, a ni nikdar v vladi ugovarjal, marveč je privolil v določilo, da je prešlo avtonomno premoženje Kranjske v državno last, tako posestvo Robež in pristava Mala Loka.

Posl. Pucelj je nadalje tudi povedal, da mu je g. Albin Prepeluh, urednik „Avtonomista“, ob priliki nekoga obiska v Belgradu omenil tudi razloge, zakaj se bori za avtonomijo. Kot poverjenik za socialno politiko v narodni vladi je vedno zahteval, da se skliče deželni zbor, oziroma pokrajinski zbor. To je zahteval na vsaki seji narodne vlade. V aprilu ali maju leta 1919. je prispela iz Belgrada brzojavka Svetozara Pribičevića, da se ima sklicati deželni zbor, oziroma pokrajinski zbor. Pribičević je zahteval sklicanje pokrajinskega zbora, da se zabrišejo nekdanje historične meje in da se omogoči vstop v zbor tudi štajerskim in koroškim zastopnikom. Brzojavka je neznano kam izginila. Tedaj je bil predsednik pokrajinske vlade dr. Janko Brejc.

To je težka obdolžitev za dr. Brejca. Ta brzojavka je izginila ne morebiti zato, ker bi se ne mogel sklicati deželni zbor, ampak zato, ker se je vodstvo povojne SLS zballo, da bi v tem deželnem zboru ne imelo večino. In zato so raje zavrgli ono, kar se jim je ponovno ponujalo, samo da so ohranili trenutno oblast v svojih rokah.

Iz navedenega je jasno razvidno, koliko je bilo voditeljem SLS do avtonomije, po kateri danes toliko kriče, dasi so jo sami in proti zahtevam drugih strank pripravili.

Ali bodo voditelji SLS molčali na te očitke še nadalje? Naj povedo, ali so resnični ali ne! Doslej so bili še vedno tihi, kadar so se pojavili, kar nam je samo dokaz, da čutijo svojo vest obteženo.

Mi smo navedli očitke posl. Pucelja, ki je bil sam minister v Belgradu in ki se mu ne more odrekati, da ne pozna svojih tovarišev. Teh očitkov nismo navedli zato, ker jih je povedal posl. Pucelj, ampak zato, ker potrjujejo samo to, kar smo mi že ponovno trdili in tudi dokazali.

Gospodje od SLS pa so doslej vedno molčali in smo mnenja, da bodo tudi v naprej, ker jim gre samo zato, da slepe ljudstvo, kakor jim to kaže in nese.

Omeniti pa hočemo še eno dejstvo, ki osvetljuje, kakšni avtonomisti so voditelji SLS.

Imamo ustavo in pri njeni sestavi so sodelovali tudi poslanci SLS, ki zahtevajo danes njeno revizijo v ravno nasprotnem smislu, kakor pa so njeni voditelji nastopali prva leta obstoja Jugoslavije.

Ne trdimo, da je vidovdanska ustava absolutno popolna. Človeško delo je in kot taka sploh ne more biti popolna, zlasti še, ako pomislimo, da

so imeli v ustavotvorni skupščini in v dobi, ko so se vršile priprave za sklicanje te skupščine, mnogo besede v našem političnem življenju voditelji SLS, ki so sedeli tedaj v vladi.

Iz miljeja, ki so ga pripravili zastopniki SLS v belgrajski vladi in v naši javnosti, je zrastle sedanja vidovdanska ustava, ki jo danes zamejujejo voditelji SLS.

Toda, če smo pošteni, moramo reči, da ako ustava ni absolutno popolna, tudi ne more biti absolutno slaba. Zato bi vsak pameten politik moral v prvi vrsti skrbeti zato, da se predvsem izvedejo dobre določbe te ustave, da pride ljudstvo vsaj do onih pravic, ki jih nudi. Ko bi bile te določbe uveljavljene, bi imel priti čas, da se misli na revizijo ustave, katera bi se imela izvršiti sporazumno. Vsak pameten človek vzame vsaj to, kar se mu dobrega ponuja in na podlagi tega gradi svojo bodočnost.

Kdor hoče kaj drugega, hoče revolucijo, hoče uničenje tudi tega, kar je dobrega.

Naša ustava nam nudi oblastne samouprave, ki naj bi nadomeščale nekdanje deželne zbore. Ne trdimo, da so te oblastne samouprave nekaj idealnega, toda nudijo nam nekaj, po čemer danes zaman zdihujemo, česar še nimamo in kar bi tvorilo podlago za zgradbo čim širše ljudske samouprave.

Katere so naloge oblastne samouprave? Zakon pravi o tem nastopno:

1. oblastne finance, določanje oblastnega proračuna in razpolaganje z oblastnimi davščinami;

2. gradbeni predpisi in oblastna dela: naprave lokalnih železnic, kanalov, mostov, cest, avtomobilskih in aeroplanskih zvez, reguliranje potokov in hudournikov, odvrčanje nevarnosti od poplav, izkoriščanje prirodnih zakladov itd.;

3. skrb za pospeševanje oblastnih gospodarskih interesov; poljedelstva, živinoreje, vinogradništva, sadjarstva, šumarstva, rečnega in jezerskega ribarstva, lova ter tehnične poljedelske izboljšave;

4. podpiranje obrti, industrije in zadružništva v okraju;

5. upravljanje oblastnih imovin, napravljane in izkoriščanje oblastnih ekonomskih podjetij;

6. skrb za narodno zdravje v oblasti in vse naprave, s katerimi se pospešuje zdravstveno stanje v oblasti; upravljanje in izkoriščanje zdravilnih voda in vrelcev, na katere bi dobile koncesijo od države;

7. skrb za socialne naloge v oblasti;

8. oblastne humanitarne naprave;
9. oblastne prometne naprave;
10. sodelovanje pri pospeševanju
prosvete v oblasti;

11. sodelovanje pri strokovnem
izobraževanju v oblasti (strokovno
šolstvo);

12. ustanavljanje in vzdrževanje
hranilnic in kreditnih zavodov, na-
prav za vzajemno podpiranje in za-
varovanje, skrb za prehrano naroda
ob slabih letinah in elementarnih
nezgodah;

13. zbiranje in urejanje statistič-
nih podatkov za potrebe oblastne sa-
mouprave;

14. vobče skrb za pospeševanje
gospodarskih in kulturnih nalog či-
sto oblastnega interesa itd.

Iz navedenega je razvidno, da bi
imale oblastne ali pokrajinske skup-
ščine precej dela, ako bi ga hotele
vršiti. Marsikakšna zadeva bi od-
padla od centralnih uradov ter
prešla na samoupravne enote, kjer
bi se hitreje in umestneje rešila.

Res je, da prepušča ustava mo-
rebiti od vlade imenovanim velikim
županom preveč svobodne roke in
preveč pravic, toda to še ni noben
vzrok, da puščam iz rok vrabca in
lovim goloba na strehi.

Sprejmimo to, kar moremo v da-
nem trenutku doseči, ustvarimo te-
melje samouprave in potem gradimo
dalje!

Koliko gospodarskih stvari bi se
lahko izvršilo v teh skupščinah, ki
danes leže nerešene v Belgradu vsled
nedelavnosti narodne skupščine in
vsled nepoznanja razmer v posa-
meznih pokrajinah.

Pameten človek bi vzel to, kar
more zaenkrat dobiti in po tem za-
hteval več in se boril za nove pra-
vice.

Zato je velika demagogija, zape-
ljevanje ljudstva, ako poslanci SLS
zahtevajo avtonomijo, na drugi stra-
ni pa odklanjajo vse avtonomne pra-
vice, ki jih more dobiti slovensko
ljudstvo. Ta demagogija je tem več-
ja, ker dobro vedo, da se revizija us-
tave ne more izvršiti preko noči in
tudi, ako bi se to lahko zgodilo, da bi
se nova ustava ne mogla preko noči
izvesti.

Kam nas vodi taka politika, čuti-
mo že sedaj v našem gospodarskem
življenju, ko se vse, tudi najmanjše
stvari rešujejo v Belgradu, dasi bi se
po veljavnih zakonih lahko reševale
doma pri samoupravnih oblasteh.

I vsega navedenega sledi, da je
voditeljem SLS sedaj ravnatoko ma-
lo ležeče na avtonomnih ali samoup-
ravnih pravicah ljudstva, kakor jim
je bilo tedaj, ko so se odrekli ob-
stoječim avtonomnim ustanovam in

ko so izročali avtonomno premože-
nje slovenskega prebivalstva v dr-
žavno upravo.

Iz vsega tega je ravidno, da SLS
nikdar ni bila in tudi sedaj ni prava
zastopnica prave avtonomije ljud-
stva, ampak samo stranka, ki ima
nalogo radi lahkovernosti našega po-
štenega ljudstva nositi visoko na šči-
tu nekaj demagoških voditeljev, ki
poznajo skrb za ljudske koristi samo
v besedah, ne pa v dejanju!

In odtod izvirajo vse težave in
stiske, v katerih živi naše ljudstvo!

Politični pregled.

Pretekli teden v četrtek je bila v
narodni skupščini na dnevnem re-
du interpelacija Ljube Davidoviča
in tovarišev o zadnjih občinskih vo-
litvah v Srbiji. Minister notranjih
zadev Vujičić je izjavil, da se pri
zadnjih volitvah ni izvajal nikjer
teror. Kot šef političnih oblasti ni
izdal nobene odredbe v tem smislu.
Volitve so potekle popolnoma nor-
malno in so se izvršile svobodno. Mi-
nistrove izjave so naletele na oster
odpor opozicije. Ministru je odgo-
varjal demokrat Ljuba Davidovič,
ki je opozarjal na razmere v Južni
Srbiji, kjer da ljudstvo pod seda-
njim režimom trpi večje muke, ka-
kor jih je trpelo pod turškim jar-
mom. Korumpirani uradniki izmoz-
gavajo narod, ki je izgubil zaupanje
v pravičnost vlade in države. Naj-
brezobzirnejši boj so vodili organi
vlade proti pristašem demokratske
stranke, ki se je na interese države
vedno ozirala, dočim so radikalc
na-
stopali napram vsem, o katerih so
sumili, da se nočejo podrediti njiho-
vim strankarskim interesom. Davi-
dovič je odgovarjal minister Uzu-
nović. Notranji minister Vujičić je
izjavil, da v najkrajšem času pred-
loži narodni skupščini občinski za-
kon za vso državo. Burni prizori so
se odigrali, ko je govoril zemlja-
radnik poslanec Voja Lazić, ki je
obdolžil radikalske prvake, da so
bili za časa svetovne vojne dezer-
terji. Podpredsednik skupščine ra-
dikalec Ranković je napadel opozi-
cijo, češ da laže in da ni patrijotič-
na, kar je izzvalo burne proteste de-
mokratov in zemljoradnikov. Od
opozicije predlagano nezaupnico
vladi je narodna skupščina po dolgi
razpravi odklonila.

V petek je narodna skupščina
razpravljala o čl. 30 zakona o sodni-
kih z dne 4. III. 1911, po katerem se
morajo apelacijski in kasacijski sod-
niki upokojiti po izpolnitvi 70. leta,
dočim pozneje sprejeta ustava pred-

videva penzioniranje po 65. letu.
Skupščina je sklenila, da se določi
65. leto starosti za mejo vpokojitve.
Zatem je prišlo na vrsto poročilo
odbora za prošnje in pritožbe, v ka-
terem se je med drugim predlagalo,
da se zdravnikom priznajo leta, ki
so jih preživeli v bolnicah med voj-
no v leta službe. Ta predlog je bil
soglasno sprejet. S tem se je zaklju-
čilo izredno zasedanje narodne
skupščine, ki se zopet sestane k red-
nemu zasedanju 20. t. m.

Opozicijske stranke bi na
vsak način rade vrgle sedanjo vlado
in se zato še vedno dogovarjajo med
seboj radi enotne akcije, dasi ob-
stoje med njimi velika načelna na-
sprotstva. Tako se je pretekli teden
demokratski vodja Ljuba Davidovič
ponovno razgovarjal z dr. Korošcem
in dr. Spahom. Davidovič je bil mi-
šljenja, da ni potrebno samo edin-
stvo opozicije v negativnem delu,
marveč da naj ima opozicijski
blok tudi nek skupni politič. značaj.
Davidovič misli, da je potreben čim
ožji stik med opozicijskimi stran-
kami, da bi došlo do medsebojnega
zaupanja. Dr. Korošec in dr. Spaho
sta izjavila, da potrebujeta časa za
posvet s svojimi tovariši. V začetku
novega parlamentarnega zasedanja
se bodo razgovori nadaljevali. Zdi
se, da bi dr. Korošec iz srca rad ob-
jel demokrata Davidoviča, ko bi ve-
del, da ga ne bi demokrati ob prvi
priliki postavili pred vrata. Vseka-
kor pa so zanimiva pogajanja slo-
venskih avtonomistov in demokrat-
skih centralistov, ker kažejo, da bi
dr. Korošec kljub svojemu avtono-
mističnemu programu sodeloval s
centralisti, ako bi bil gotov, da mu
pripomorejo do moči.

Opozicija skuša ustvariti za red-
no zasedanje skupščine enoten blok
proti vladi. Opozicijski blok bi
prvič nastopil pri volitvah pred-
sedstva narodne skupščine dne
20. oktobra. Tedaj bi opozicija na-
stopila s skupno kandidatno listo
z demokratom Dragotinom Pešičem
na čelu, proti kateremu ne bi imeli
ničesar niti Jugoslovanski, niti mu-
slimanski klub in niti zemljoradniki.
Koliko časa bo ta opozicijski
blok skupaj, ako se ustvari, je seve-
da drugo vprašanje.

Predsednik Masaryk v Parizu.
Češkoslovaški predsednik dr. Masa-
ryk je odpotoval v Pariz, kjer ga je
16. t. m. slovesno sprejel predsednik
francoske republike Millerand. Dr.
Masaryk spremljajo zunanji mini-
ster dr. Beneš, general Hoppe, šef
predsednikove pisarne dr. Šamal in

še več višjih častnikov in uradnikov. Masaryk bo imel važne konference z Millerandom. Podpisala bosta vojaško pogodbo med Francijo in Češkoslovaško, razpravljala o reparacijskem vprašanju in pa o posojilu Mažarski. Dne 20. oktobra bo Masaryk odpotoval v London. Po svojem povratku iz Pariza in Londona bo predsednik češkoslovaške republike dr. Masaryk obiskal Belgrad. Novi praški poslanik Nešić ima nalogo, da pripravi vse potrebno za Masarykov prihod. Kmalu nato bo kralj Aleksander službeno obiskal Pariz. Francoski belgrajski poslanik Clement Simon in minister dr. Velizar Janković se mudita v Parizu, da izdelata načrt za sprejem našega kralja.

Reško vprašanje, ki je zbudilo zadnje čase več zanimanja v naši in italijanski javnosti vsled italijanske okupacije Reke, se ni približalo potrebni rešitvi, ki je tudi še ni pričakovati v doglednem času. Vesti italijanskih listov o skorajšnjem sestanku Mussolinija in Pašiča se smatrajo tudi kot prezgodnje in se sedaj tudi že od italijanske strani dementirajo. Italijani spuščajo namenoma v svet razne nezanesljive vesti, da bi spoznali njihov učinek na jugoslovansko javnost. List »Corriere d'Italia« je objavil nov načrt za ureditev reškega problema. Reški guverner general Giardino je namreč predložil min. predsedniku Mussoliniju nov načrt trgovsko-političnih odnošajev na Reki. Reškemu ozemlju bi se imelo priklopiti gotovo ozemlje, tvoreče z Reko carinsko enoto, tako Istra do Labinja ter otoka Cres in Lošinj. Vsi ti kraji bi tvorili z reškim pristaniščem svobodno pristaniško cono. Prebivalstvo bi prirastlo za okoli 80.000. Načrt je baje Mussolini odobril. Pretekli teden sta italijanski general Bordero in poslovni odpravnik italijanskega poslanstva Sumonte obiskala zunanjega ministra dr. Ninčiča in imela z njim konferenco o reškem vprašanju. General Bordero je predložil zunanjemu ministru nove predloge, ki vsebujejo korekturo mej v našo korist. Rezultati konference se varujejo v najstrožji tajnosti. Italijanska vlada zahteva za vsako ceno aneksijo Reke, naša pa izvršitev rapalske pogodbe. Nekateri politični krogi smatrajo, da se bodo zaradi nepopustljivosti naše vlade in pa zaradi novih zahtev Rima glede Reke prekinila vsa pogajanja in da pride reška zadeva pred društvo narodov.

V Nemčiji postaja položaj vedno bolj brezupen. Iz raznih pokrajin in

mest poročajo o krvavih draginskih izgredih. Vrednost marke je popolnoma propadla ter nočejo kmetje za denar prodajati živil. Nemški državni zbor je sprejel pooblastilni zakon, ki poblašča vlado, da sme izdajati preko dosedanjih zakonov izredne odredbe, ki se izkažejo za potrebne. Za zakon je glasovalo 316 poslancev, proti pa 24. 7 poslancev se ni udeležilo glasovanja. Prehrana prebivalstva povzroča nemški vladi vedno večje težkoče. Kruh, ki se dobiva na izkaznice, stane sedaj že 600 milijonov, funt sirovega masla 2 milijardi. Meso se od ponedeljka naprej prodaja le za zlate marke. Moka in krompir sta pošla. Manjka tudi plačilnih sredstev. Denarja ni in ima industrija težkoče pri izplačevanju mezd, kar povzroča ogromno razburjenje med delavstvom.

Reparacijsko vprašanje se še ni vidno približalo rešitvi, ki se zavlačuje. Nemški industrijci so pod vodstvom Hugona Stinnesa in kölnskega industrijca Otona Wolfa stopili v direktne stike z okupacijskimi oblastmi v Poruhrju radi obnove dela v rudnikih in industrijskih podjetjih ter so v tem pogledu tudi dosegli gotove uspehe. Oficijelni koraki nemške vlade v Parizu in Bruslju glede uvedbe pogajanj med Nemčijo, Francijo in Belgijo potom mešane komisije pa so zaenkrat ostali brez uspeha. Vsekakor se bo mogel pokazati napredek pri rešitvi vprašanja šele tedaj, ko se bodo vsaj deloma uredile notranje razmere Nemčije.

Grška. Grška revolucionarna vlada je sklenila odstopiti. Na nje no mesto bo stopila nevtralna vlada s Politisom na čelu, ki bo vodila nove volitve.

Rumunija. V Rumuniji so odkrili zelo razširjeno fašistično zaroto, ki ni bila zasnovana samo v Bukarešti, temveč tudi v drugih mestih Rumunije. Zarotniki so nameravali ubiti vodjo manjšine. Zarotniki so hoteli po umoru gotovih članov vlade izvesti prevrat v državi, nato pa prirediti pogrom proti Židom. Voditelji zarotnikov so hoteli poslati predsedniku Bratianu deputacijo, katera je pri tej priliki imela izvršiti atentat nanj in na šest članov vlade.

Pogajanja v Sofiji. Med člani jugoslovanske in bolgarske delegacije je prišlo do sporazuma glede plačila rekvizicij, ki so jih Bolgari izvršili v Srbiji za časa vojne. Bolgari so odstopili od svojega dosedanjega stališča, da se imajo rekvizicije smatrati za vključene v reparacije, katere dolguje Bolgarija zavezni-

kom po neuillski mirovni pogodbi. Poleg tega so bolgarski delegati načelno osvojili tudi predlog jugoslovanske delegacije, da se med Bolgarijo in kraljevino SHS sklene konvencija o izročitvi zločincev. Jugoslovanski delegati so pristali na zahtevo Bolgarije, da se ukinejo sekvestri na posestvih bolgarskih podaničkov.

Albanija. Albanski parlament je bil pretekli teden po odglasovanju zaupnice vladi razpuščen. Konstituenta se bo sestala januarja 1924., da določi državno obliko. Mesto monarhističnih teženj se pojavljajo republikanske. Na čelu albanske vlade naj bi stal direktorij štirih oseb, dva muslimana in dva kristjana.

INOZEMSE VESTI.

* **Preganjanje slovenskega šolstva v Italiji.** Šolska vodstva tržaških občinskih slovenskih šol so dobila ukaz mestne šolske oblasti, da se morajo z 12. oktobrom prvi razredi slovenskih ljudskih šol odcepiti od slovenskih šol in priključiti italijanskim. Tako je popolnoma odpravljen prvi razred slovenske ljudske šole. Oblast namerava zahtevati tudi od slovenske zasebne šole pri Sv. Jakobu, da se tudi na tem zavodu uvede italijanščina kot učni jezik v prvem razredu. Italijanske oblasti ne ovira pri preganjanju slovenskega šolstva dejstvo, da je izdala l. 1918 ob prihodu italijanske vojske v Primorje razglas, v katerem obljublja Slovincem vse pravice in svoboščine ter pravijo med drugim: »Slovinci! Italija, velika država svobode, vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija.« In kako izpolnjujejo svoje obljube?

* **Slovensko planinsko društvo v Trstu razpuščeno.** Tržaški prefekt je Slovenskemu planinskemu društvu v Trstu poslal odlok, s katerim ga razpušča. Prefekt utemeljuje razpust, da društvo ne ustreza več pogojem svojega obstanka. Istočasno je bila izdana odredba, da prehaja premoženje slovenskega planinskega društva v last laške »Società Alpina delle Giulie«.

* **Italijanska kulturnost.** »Goriška Straža« poroča, da je slovensko učiteljsko društvo dobilo ukaz, da ne sme nihče izmed učiteljev več razširjevati slovenskega mladinskega lista »Novi rod«. Vsak učitelj se mora pisмено zavezati, da »Novoga Roda« ne bo več priporočal v šoli in ga kakorkoli razširjeval.

* **Strelna razbila spomenik na Krnu.** Kakor javljajo iz Gorice, je pretekli teden zopet treščila strelna v spomenik,

postavljen na Krnu v spomin italijanskim alpskim borcem, ter ga močno poškodovale. Tržaški list »Piccolo« javlja, da so vojaki bili žalostne priče elementarne nezgode.

* **Nemško nasilje na Koroškem.** Koroška deželna vlada je odstavila slovenskega župana v Vrbi ob Vrbskem jezeru, ker je pri ljudskem štetju vpisal za slovenske občane v pole za ljudsko štetje »slovenski občevalni jezik.« Deželna vlada v Celovcu je poslala v Vrbo uradnika, ki je pri 250 slovenskih občanah izčrtal v spisih »slovenski občevalni jezik« ter ga zamenjal z nemškim. Župan Schüttelkopf je protestiral proti takemu postopanju ter se skliceval na pričevanje slovenskih občanov, ki so pred komisarjem znova zahtevali, da se zanje vpiše slovenski občevalni jezik. Zato je deželna vlada župana enostavno odslovila. Župan je moral tekom 48 ur izročiti svoje posle nemškemu podžupanu. Dne 9. t. m. je na Dunaj prispela deputacija, v kateri sta bila med drugimi župan Schüttelkopf in slovenski deželni poslanec Kraiger. Drž. poslanec Machut (Čeh) je vladi predstavil deputacijo, ki je zahtevala, naj centralna vlada poskrbi, da bodo na Koroškem spoštovali narodnim manjšinam v zakonu zajamčene pravice. Državni funkcionarji so priznali protizakonitost koroške vlade, izgovarjali pa so se, da so brez moči proti koroški gospodi. Ko je slovenska deputacija zagrozila, da se pritoži na društvo narodov, so v pisarni državnega kancelarja obljubili, da bodo nemudoma poskrbeli za ugodno rešitev te stvari.

* **Novo nemško nasilstvo na Koroškem.** Kakor znano, se vrše v Avstriji dne 21. oktobra volitve v državni zbor in deželne zборе. Nemci napenajo sedaj vse sile, da bi Slovence na Koroškem onemogočili volitve. Tako je glavna volilna komisija v Celovcu razveljavila deželnozborsko volilno listo Slovenskega političnega društva, ki je vložilo dne 29. septembra svoje volilne predloge za deželni in državni zbor. Pri kandidatski listi za deželni zbor se je zgodila formalna napaka, da se ni upošteval sklep deželnega zbora, ki zahteva mesto dosedaj potrebnih 50 podpisov 100 predlagateljev, kakor na državnozborskih kandidatih listah. Po zakonu bi moral deželni vodja volitev stranko takoj pozvati, da tako formalno napako popravijo. Koroški vodja volitev dr. Ratzer pa tega ni storil. Čakal je do 9. oktobra in šele ta dan zvečer vrnil Slovenskemu političnemu društvu listo s pozivom, naj prinese še 50 podpisov. Preko noči so Slovenci nabrali potrebne podpise, toda o naknadni vlogi se je razpravljalo šele 11. oktobra. Nemci so bili mnjenja, da ne morejo ugotoviti, ali

so v tako kratkem času nabrali podpise res podpisi volilcev in da se morajo o stvari šele uveriti. S tem so zavlekli zadevo čez 12. oktober, ki je bil zadnji dan za predložitev dopolnilnih list. V seji 13. oktobra pa je 13-članska deželna volilna komisija z vsemi proti glasu člana-sodnika slovensko vlogo zavrnila. Proti temu sklepu je član-sodnik vložil rekurz na dunajsko vlado, ki se mora sedaj odločiti, ali bo pomagala izvršiti novo nasilje nad Slovenci. Radi tega postopanja je zavladalo med koroškimi Slovenci veliko ogorčenje. Po zadnjih vesteh se je zadeva končno ugodno rešila za Slov. pol. društvo na Koroškem.

* **Gospodarski položaj Poljske.** Znano je, da se ima Poljska boriti z zelo težavnim finančnim položajem. Pretekli teden je poljski finančni minister poročal v parlamentu o gospodarskem položaju na Poljskem. Očrtal je vzroke padanja poljske marke ter dodal, da vzrok sedanjemu slabemu stanju državne blagajne ne tiči v tem, da so viri davkov ošibeli, ali pa v državnih dolgovih. Gospodarski temelj Poljske je zdrav, produkcija ni ošibela, a bogastvo na surovinah zagotavlja državi dobro bodočnost. Sedanja vlada si je postavila kot načelo ozdravljenje financ. Ravnoesje v proračunu se mora doseči s tem, da se stroški prilagodijo dohodkom in da se primanjkljaj krije s finančnimi operacijami, ne pa z izdajanjem novega denarja. Padanje vrednosti marke je bilo krivo, da so davki izterjani v markah, izgubili na vrednosti. Zemljiški davek je n. pr. vrgel 7 milijonov zlatih frankov mesto 53; neposredni davki so prinesli 50 milijonov zlatih frankov mesto 125. Minister je zahteval od zbornice, da odobri predlog za desetkratno povišanje zemljiškega davka, kar bo nese 21 milijonov zlatih frankov že pred koncem leta, nadalje, naj sprejme zakon, ki predvideva občutno povišanje kazni (od 10 na 150%) za tiste, ki ne plačujejo davkov. Da se stroški skrepijo, bosta odpravljeni ministrstvi za zdravje in pošto ter bo odslovljenih 16.000 državnih uradnikov. Vsi ukrepi štedenja bodo izvršeni do decembra. Ko bo to gotovo, bo nastopila Poljska v l. 1924 novo pot, ne da bi imela potrebo izdajati novo papirnat denar. Na ta način se bo stabilizirala poljska marka, ki se bo potem nadomestila z denarjem, ki bo imel zlato podlago, za kar se bo ustanovila posebna banka.

* **Velika eksplozija v Varšavi.** V soboto zjutraj je v varšavski trdnjavi zletelo v zrak skladišče za smodnik. Žrtve so bili večinoma delavci in delavke. V okolici trdnjave so bile razbite vse šipe. Eksplozija je bila tako močna, da je vrgla velike kamne na drugi breg Visle. Število žrtev znaša nad 150

mrvih, 300 težko in več sto lahko ranjenih. V eksplodiranem skladišču je bilo 25 vagonov smodnika. Okolica skladišča je vsa v razvalinah. Mnogo oseb je pri eksploziji vrglo v Vislo, kjer so utonili. Sodijo, da je eksplozija delo komunistične zarote. Več osumljenih oseb so že zaprli.

POLITIČNE VESTI.

† **Dr. Korošec pri kralju.** Nedeljski »Slovenec« poroča, da je bil dr. Korošec v petek zvečer pri kralju v avdijenci, ki je trajala od pol 7. do tričetrt na 8. Dr. Korošec je razložil kralju položaj v državi, posebno v Sloveniji, ter zainteresiral kralja za razmere v Sloveniji in mu predložil tendence radikalov, katerim se protivi cela Slovenija. Kralj je kazal posebno pozornost in interes za izvajanja dr. Korošca o nepravilnostih v državi in izrazil željo, da se odpravi korupcija v državi. — Tako poroča »Slovenec«. V soboto zvečer pa je odpotoval dr. Korošec v Zagreb, kjer se je sestal s poslanci Radičeve stranke. Po nekaterih vesteh bodo Radičevi poslanci predlagali Stjepanu Radiću, predsedniku hrvatske mirotnorne človečanske republike, ko se vrne iz Londona domov, dr. Korošca v odlikovanje z redom Save izpod Šmarne gore radi njegovih uspešnih intervencij na dvoru. Kakor poročajo, je bil Pašič tisti čas v groznem strahu, ko je bil na dvoru republikanec dr. Korošec. Iz vodstva SLS se čuje, da je dr. Korošec ob tej priliki Pašiču pošteno omajal tla in verjetno je, da bo to vest potrdil tudi »Domoljub«. Stojimo pred velikimi dogodki! Eden teh dogodkov bo, da postane dr. Korošec celjski opat.

† **Kdaj dobimo s pomočjo SLS avtonomijo?** Kadar dr. Korošec ne bo imel samo kape, ampak tudi Miklavževo brado!

† **Nesposobnost ali kaj?** Po volitvah je zagnalo časopisje SLS velik hrup, češ: Naša je Slovenija, vsi poslanci so naši, sedaj boste videli čudeže! Pa smo res videli čudeže, seveda ne takih, kakor so nam jih obetal poslanci SLS. Sedaj se seveda izgovarjajo, da nič ne premorejo, da imajo premalo mandatov itd. Govore, kakor kvartopirec, ki je imel vse taroke v rokah, pa je vseeno izgubil in bil navsezadnje še od soigravcev tepen, ker igro kvari. Voditelji SLS so imeli po prevratu vso moč v Sloveniji v svojih rokah, pa so izgubili ne samo avtonomijo, ampak tudi Koroško, Primorje in vse. Vse mandate v Sloveniji imajo sedaj v ro-

kah, pa tudi sedaj še nobene igre niso dobili. Ali se otroci igrajo na karte?!

+ **Preosnova vlade.** V mesecu novembru se ima izvršiti delna preosnova sedanje vlade. Vlada bo ostala tudi nadalje še radikalna. Kakor poročajo, Pašič še ni vprašal dr. Korošca, kako naj preosnuje vlado. Radi tega vlada v vodstvu SLS veliko ogorčenje.

+ **Narodna skupščina** je imela letos že dvakrat zasedanje, spomladi in sedaj jeseni. Ves ta čas dr. Korošec ni niti enkrat odprl ust v narodni skupščini. Star pregovor pravi: Molč je zlato! In po zatrdilih finančnega ministra se valuta res boljša in davkarje polnijo! Torej ima dr. Korošec zaslug!

+ **21 ničel.** »Slovenec« in »Jutro« sta se pred dnevi precej časa prepirala zato, ali so poslanci SLS tigri ali kulukovei. Mi se po vsestranskem prevdanku moramo postaviti na stran »Slovenca«, da niso poslanci SLS niti tigri niti kulukei, ker mu verjamemo, da v Belgradu res nič ne zmorejo narediti, iz česar sledi, da predstavljajo poslanci SLS v Belgradu samo 000.000.000.000.000.000.000.

+ **Invalidi.** Po poročilih »Slovenca« in »Domoljuba« ter Žebotove »Straže« so se poslanci SLS borili v Belgradu v zadnjem zasedanju narodne skupščine za slovensko avtonomijo in proti davkom na življenje in smrt. Po zaključenju narodne skupščine so se vračali v soboto in nedeljo bojovníki domov. In res smo videli v Ljubljani na južnem kolodvoru same invalide, politične pohablence. Večino so odpeljali z avtomobili na domove. Naše sožalje!

+ **Koliko davkov bomo plačali po novem državnem proračunu?** Donos davkov je v osnutku državnega proračuna za l. 1923-1924, katerega je pred dnevi predložil finančni minister članom finančnega odbora Narodne skupščine, proračunjen nastopno: direktni davki 650.834.407 Din, pribitek na direktne davke 600 milijonov Din, davek na poslovni promet 250.000.000 Din in invalidski davek 50.150.000 Din. Med drugimi dohodki je proračunjen donos carine in sporednih carinskih taks na 1.689 milijonov dinarjev, trošarine na 1.406 milijonov dinarjev, monopolov na 2.235 milijonov dinarjev in prometnih naprav na 2.086 milijonov dinarjev. — Finančni zakon, s katerim se odobri državni proračun, vsebuje tudi izpremembe splošne carinske tarife, s katerimi se pravzaprav uvajajo nove carinske odredbe in takse, vsebu-

jejo pa tudi izpremembe dosedanjih davčnih zakonov glede plačevanja davka na poslovni promet in obdavčevanja službenih prejemkov državnih in zasebnih nameščencev.

+ **Slovaki za radikalno stranko.** Pretekli teden je zborovala v Novem Sadu slovaška ljudska stranka, ki je po daljšem posvetovanju sklenila, da bo podpirala radikalno stranko, ako bo izpolnila zahteve Slovakov, ki jih živi precejšnje število v Jugoslaviji. Slovaki zahtevajo enakopravnost pri agrarni reformi, v prvih treh razredih ljudske šole pouk v slovaškem jeziku, zopetno nastavitve vseh slovaških uradnikov in učiteljev v krajih, naseljenih od Slovakov, in končno razširjenje 4-razredne realne gimnazije v Petrovcu na 8 razredov. Razen tega zahtevajo gotovega vpoštevanja slovaškega elementa v občinskih in okrajnih zastopih ter zagotovitev poslanskega mandata v parlamentu. — Kakor je videti, se vse narodnostne manjšine v naši državi skušajo nasloniti na radikalno kot vladno stranko, od katere upajo dobiti gotovih koncesij.

+ **Komunike hrvatske zajednice.** O nedeljski seji Hrvatske zajednice v Zagrebu je bil izdan komunike, ki pravi, da je vlada s svojim postopanjem napram Hrvatim, s pripravami za razdelitev Hrvatske na oblasti, z izžemanjem gospodarskih krogov in najširših narodnih slojev razmerje med vlado in Hrvatsko le še poslabšala. Vladi predbaciva komunike sovražni, hegemonistični duh napram Hrvatim in Slovencem ter celo proti Srbom izven mej Stare Srbije. V zunanji politiki, ki jo ostro kritizira, očita vladi, da zanemarija hrvatsko obalo ter da v reškem vprašanju popolnoma prezira hrvatske gospodarske in nacionalne interese. Pač pa je vlada zasigurala v solunskem pristanišču „srbsko“ prosto cono. H koncu povdarja komunike, da ostane Hrvatska zajednica solidarna s HRSS in odločno odklanja novo stranko tkzv. srednjo linijo, ki ima samo namen, razbiti enotno hrvatsko fronto. Glavni odbor je sklenil še ostrejši boj proti „belgrajskim vladodržcem vse dotlej, dokler se ne bo upoštevalo hrvatske volje in hrvatskih pravic in dokler ne bo dosežen sporazum s hrvatskim narodom“.

DNEVNE VESTI.

— **P. n. naročnike** uljudno prosimo, da blagovolijo poravnati zapadla naročnina. Upravištvo mora točno izpolnjevati svoje denarne obveznosti, zato je tudi dolžnost naročnikov, da s plačilom naročnine ne zaostajajo in ne povzročajo listu z izterjevanjem nepotrebnih stroškov in zamudo časa.

— **Krst prestolonaslednika.** H krstu prestolonaslednika in h poroki princea Pavla, ki se bo vršila naslednji dan, dospo v Belgrad dne 19. t. m. rumunski kralj, rumunska kraljica, rumunski prestolonaslednik Karol, princezinja Ileana in grški princ Pavle, ki se sedaj nahaja na bucareškem dvoru v posetih. Dne 20. t. m. dopoldne pride v Belgrad grški kralj, zvečer ob dvajsetih se pripeljeta vojvoda in vojvodinja York. Krstu bo prisostvovala poleg kraljevih gostov celokupna diplomacija, vlada, predsedništvo skupščine in drugi gosti.

— **Ljubljanski mali parlament.** Pravijo, da je Ljubljana tretja prestolnica v državi. Ljubljana je sploh ponosno mesto, če že ne morebiti prva, pa hoče biti vsaj prestolnica. No, imena so poceni in ne veljajo mnogo. Vendar pa moramo priznati, da si Ljubljana resno prizadeva približati se kot tretja prestolnica čimbolj navadam in običajem, kakršni vladajo v prvi prestolnici. In to je zaslug sedanjega občinskega sveta. Mi nismo tako zagrizeni, da bi teh zaslug ne hoteli priznati, kakor jih ne priznavajo nasprotniki sedanje večine v občinskem svetu. Res je, da se Ljubljana modernizira. Dobila je mestne avtomobile in občinski svetniki ne hodijo več na komisije peš. Tudi na izlete ne. Zgodi se pač, da tak mestni avtomobil kolo izgubi, ali pa da pride mestni konj brez noge z izleta domov, pa to ni nič hudega, ker vidimo Ljubljančani resno voljo ljubljanskih občinskih očetov, uvesti v Ljubljano moderne razmere. In tudi seje ljubljanskega občinskega sveta so se modernizirale. Včasih so v ljubljanskem občinskem svetu prav reakcionarno spali, sedaj se pa v njem že prav moderno zmerjajo. In so sedaj radi tega ljudje veliko bolj zadovoljni, ker je v zaspani Ljubljani mnogo več zabave. In tako je prestolnica Ljubljana prišla do pravega parlamenta, v katerem se psuje, grozi s pestmi in gleda, da se svojemu nasprotniku napravi čimveč škode, bodisi v moralnem kakor tudi v gmotnem oziru. In je to gotovo napredek! Pretekli teden je ljubljanski parlament pokazal, da popolnoma pravilno pojmuje svojo nalogo. Šlo je za to, ali naj se podaljša Sokolu stavbno dovoljenje za zgradbo telovadnice na Taboru ali ne. Sokol je bil namreč tako nepreviden, da je od ljubljanske občine kupljen svet na trgu Taboru ogradil z ograjo, posejal s travo in postavil neke tribune, na katere se pleza po lestvah, za kar je porabil 4 milijone kron, namesto da bi naprej zidal telo-

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

vadnico in šele potem gradil ograjo. Medtem se je stavbno gradivo podražilo, denarja je zmanjkalo in s prihodnjim februarjem poteče rok za postavitev telovadnice, ki je bil določen v pogodbi z mestno občino. In to niso mačkine solze, ker je nekdanja večina v občinskem svetu postala manjšina na podlagi volilnega reda, ki je bil napravljen po zgledu onega v prvi prestolnici Belgradu. Sokol je prošil za podaljšanje stavbnega dovoljenja, obč. svet pa je prošnjo odklonil. Nekateri socialni demokrati so sicer glasovali z zagovorniki sokolstva, dasi so se izjavili proti „eksercirplacu“ sredi mesta, komunisti pa so šli z zastopniki SLS proti Sokolu, češ da so sokoli v zvezi z Orjuno, ki je nedavno napadla njihov Delavski dom. In je nastal ogenj v strehi! Opozicija je pričela kričati in razbijati kakor v pravem parlamentu, večina pa se je kakor vsaka večina opoziciji cinično smejala. Nadaljevanje seje je bilo sicer onemogočeno, pa to ni nič hudega, ker imajo gospodje dosti časa, kakor ga imajo navadno ljudje, ki zastopajo koristi drugih. Sokoli pravijo, da bodo vseeno zidali, večina pa govori, da naj si pomagajo kakor morejo, ker da je potrebno, da okusijo bridki kruh opozicije. In tako si gospodje v ljubljanskem parlamentu grene življenje kakor v pravem parlamentu v zabavo neprižadetih meščanov, ki se vesele, da se Ljubljana modernizira, da se vozi njen župan z lipičanskima belcema, ki imata skupaj sedem nog, občinski svetniki pa z avtomobili, ki se razbijajo na državnih cestah, čemur pa je kriva seveda država in ne občinski svetniki. To, kar znajo Janezi, znajo sedaj že tudi Janezki, in to je napredek! In kakor v prvi prestolnici Belgradu, tudi v tretji prestolnici Ljubljani ne poznamo kompromisov in ne več zastarelega duha krščanske strpljivosti in ljubezni, ampak samo boj za „načela in svete vzore“. In tako je prav! Naprej po začrtani poti! Vremena Kranicem bodo se zjasnila! Še bo lušno!

— **Ljubljanski občinski svet** je sprejel pretekli teden resolucijo za ohranitev medicinske in bogoslovne fakultete na ljubljanski univerzi. Komunisti so glasovali proti teološki fakulteti, kar je seveda neljubo dirnilo njihove zaveznike v večini zastopnike SLS. Svoj greh so popravili s tem, da so glasovali potem proti Sokolu na Taboru v znani zadevi, nakar so dobili odvezo in so jim obljubili baje zastopniki SLS v občinskem svetu, da jim bodo zato kljub vsemu ob priliki razširili njihovo gostilniško koncesijo v Delavskem domu. Kakor je videti, ne gre veliko za načela, ampak za barantanje, in zato smo prepričani, da zastopniki SLS v ljubljanskem občinskem svetu niso vprašali prej za mnenje preč. g. duh. svetnika Janeza Kalana, o katerem vemo, da so ga komunisti nabili, ker jih je pustil dr. Brejce streljati, in da je odločen nasprotnik podeljevanju novih gostilniških koncesij.

— **Davki na okna.** V ljubljanskem občinskem svetu je stavil obč. svetnik Tokan (socialist) predlog, naj se v svrhu olajšave in pospešitve stanovanjsko-gradbene akcije ustanovi stalen stanovanjski fond, ki naj se tvori iz nove občinske davščine na okna in balkonska steklena vrata in ki naj znaša za okno na cesto 200 Din, za okna na dvorišča in odprte prostore pa po 150 Din za okno letno. Z okni zagrajeni mostovi se ne obdavčijo. Obdavčijo naj se po tem predpisu tudi vsa okna hotelskih in gostilniških sob, ki se oddajajo tujcem. V svrhu določitve te davščine se določi posebna komisija, ki bo ugotovila, katera okna in po koliko se obdavčijo. Dalje se obdavčijo v isti namen vse reklamne lepake, naznanila trgovskega značaja glede nakupa in prodaje, tiskani in pisani lepaki za koncerte in vsakovrstne predstave, cirkus, kino, razen ljudskih vesel in sicer po 5 par za vsak ekseplar. V to svrhu izda magistrat posebne občinske kolke. Predlog je bil odkazan odseku v proučitev.

— Po našem mnenju je popolnoma pravilno, da mestna občina skrbi za gradbeno akcijo, v ta namen pa se nam zdi najmanj primeren način obdavčenja oken, ki bi bilo s socialnega in higienskega stališča neupravičeno. Kako pa pridejo manj premožni do tega, da bi plačevali od oken ravno toliko davka kot premožni, revež ravno toliko kot bogatin, za majhno luknjo skozi zid ravnotoliko kakor za veliko okno? V slučaju obdavčenja oken se zna tudi zgoditi, da bodo ljudje manj potrebna okna zazidavali, kakor se godi v Italiji, kjer imajo ta davek že vpeljan. To pa bi bilo s higienskega stališča malo priporočljivo v mestih, kjer že itak primanjkuje zraka. Ta predlog je malo socialen, in četudi je izšel iz socialističnih vrst. Zakaj pa ne vpeljeta davka na zrak? Ta je še neobdavčen in se ga precej porabi.

— **Nove pristojbine za tehtanje blaga na mestnih tehtnicah.** Ljubljanski obč. svet je sklenil, da se uvedejo s 1. novembrom nastopne zvišane pristojbine za tehtanje blaga na mestnih tehtnicah: Za drobnico t. j. prašiči, teleta, ovce, jagnjeta itd. od glave 2 Din preje 1 Din, za konje in govedo 5 Din preje 2 Din, za vozove do 500 kg brutto teže 3 Din preje 1 Din 50 p, do 1000 kg teže 5 Din preje 2 Din in za nad 1000 kg teže 8 Din preje 3 Din, dalje za vsak prazen voz 3 Din preje 1 Din, za prazen avtomobil 5 Din in za naložen avtomobil 15 Din. Tehtanje praznega voza ali avtomobila, ki se je že tehtal v naloženem stanju, da se dožene teža naloženega blaga, je pristojbine prosto.

— **Konferenca društev stanovanjskih najemnikov.** Dne 14. t. m. se je vršila v Ljubljani konferenca vseh dru-

štev stanovanjskih najemnikov cele države ter je soglasno sprejela sledeče sklepe: Konferenca ugotavlja, da se stanovanjska beda v štirih letih ni omilila, nasprotno se je vsled neorijentiranih odlokov, naredb in pravilnikov le poostрила, zato zahteva: 1. Da v poštev prihajajoče oblasti pritegnejo k izdelavi zakonov in pravilnikov organizacije najemnikov. 2. Da se zakon o zaščiti najemnikov in podnajemnikov podaljša preko 1/I. 1925 in sicer v naslednji obliki: a) zaščita najemnikov mora trajati dalje, ker bi sicer stalo 90 odst. najemnikov na cesti, b) uvesti se mora zopet zaščita podnajemnikov, posebno onih z rodbinami, ako ne na drugi način vsaj z maksimiranjem podnajemnin. 3. Ukiniti se morajo vse določbe glede kolkov in taks. 4. Čl. 9 pravilnika se mora preurediti v tej smeri, da se najemnik ne sme deložirati, dokler mu pristojna oblast ne dodeli drugega stanovanja. 5. Zahteva, da se izvajajo predpisi čl. 2, 3 in 4 zakona o stanovanjih in členov 5. 7 in 21 pravilnika. 6. Ustvari se skupni Savez društev stanovanjskih najemnikov cele države. Savez izda centralno glasilo vseh organizacij in se prihodnji sestanek Saveza obdrži v Zagrebu v drugi polovici meseca decembra t. l. Razposlal se bo oglas vsem najemnikom, da se organizirajo v svoje organizacije in pristopijo Savezu. 7. Osmujejo se gradbene zadruge za gradbo malih stanovanj v vseh krajih, kjer se nahajajo društva stanovanjskih najemnikov. 8. Društva morajo zahtevati od vlade in občin podporo tako glede brezobrestnih posojil, kakor gradbenih prostorov in prevoza gradbenega materiala.

— **Komisija za oceno okupacijske škode** je začela poslovati dne 15. oktobra v Logatcu. Komisija bo odšla tudi na laški teritorij, kjer bo likvidirala okupacijsko škodo, ki so jo utrpeli naši državljani. Vsi, ki so škodo, povzročeno na laškem ozemlju, prijavili direktno italijanskim oblastim, naj do 15. novembra t. l. obnovijo prijavo ministru za socialno politiko potom oddelka za socialno skrbstvo v Ljubljani. V prijavi je navesti kraj, kje je škoda nastala, kakovost škode, okolnosti, ki so jo povzročile in po možnosti točen datum prijave italijanskim oblastim.

— **Kmetijski pouk po deželi.** Oddelek za kmetijstvo priredi sledeča predavanja: V nedeljo, dne 21. oktobra 1923: 1. Dolenja vas pri Višnji gori, o kmetijstvu, Jereb. 2. Leše pri Begunjah, o sirarstvu, Pevc. — 3. Črešnjevce v Belokrajini, o odbiri semen, Konda. — 4. Cerknica, o sadjarstvu, Zdolšek. — 5. Vače, o kmetijstvu, Sušič. — 6. Trata, predpoldne o živinoreji, Hladnik. — 7. Lučine, popoldne o živinoreji, Hladnik. — 8. Dolga vas, okraj Kočevje, o

gnojenju, Golmajer. — 9. Trebnje, o krmljenju, Gregorc. — 10. Velka Poljana, Prekmurje, o kmetijstvu, Vojska. — 11. Stanjeveci, Prekmurje, o sadjarstvu, Pavlica. — V sredo, dne 24. oktobra: Dobova, o vzgoji mlečne živine, Zupane M. — V nedeljo, dne 28. oktobra: 1. Velika Črnica pri Višnji gori, o živinoreji, Jereb. — 2. Lesce, o združnem mlekanstvu, Pevc. — 3. Sv. Vid, okraj Logatec, o krmljenju, Zdolšek. — 4. Srednja Dobrava, o kmetijstvu, Sušič. — 5. Mavčiče, o gnojenju, Hladnik. — 6. Škale pri Velenju, o živinoreji, Wernig. — 7. Kapele, o živinoreji, Zupane M. — 8. Radenci, o kmetijstvu, Pavlica.

— **Lavantinski škof dr. Andrej Karlin** je imenovan za upravitelja onega dela sekovske škofije, ki je po mirovni pogodbi pripadel naši kraljevini, to so župnija Kaplja, Sv. Duh na Ostrem vrhu, Apače in del Cmureka.

— **Nov celjski opat.** »Jutro« je poročalo pred dnevi, da se za izpraznjeno mesto celjskega opata poteguje načelnik SLS dr. Anton Korošec in da se v to svrhu vrše resna pogajanja. Bogve, ali bo dr. Korošec pustil politiko, če postane opat? Pametno bi bilo zanj in za volilce, če to stori.

— **Nov župan v Ptuj.** Pri županskih volitvah v Ptuj je bil izvoljen za župana narodni socialista Blažek. Socijalni demokratje so glasovali za svojega kandidata Šegulo, ki pa je propadel, ker je dobil le 10 glasov, medtem, ko je dobil dosednji podžupan Blažek 12 glasov. Nov podžupan se bo izvolil še-le na prihodnji seji.

— **Nova železniška zveza Maribor-Zagreb.** Država namerava odkupiti novo, ravnokar dograjeno železniško progo Pragersko-Majšperk, ki je sedaj last Rusko-angl. družbe, ter jo podaljšati do Rogatec in Krapine. Na ta način bi nastala nova direktna železniška zveza med Mariborom in Zagrebom, ki bi bila tretjino krajša kakor je sedanja preko Zidanega mosta. Iz Maribora v Zagreb bi bilo potem mnogo bližje kakor iz Maribora v Ljubljano.

— **Nova železniška proga.** V ministrstvu za promet se pripravlja načrt za zgraditev nove železniške proge Virovitica—Varaždin. Z zgradbenimi deli na tej progi se bo začelo, ko bo narodna skupščina odobrila ministrstvu za promet novi proračun. Na ta način dobi Slovenija direktno zvezo z Virovitico.

— **Hrvatska mladinska organizacija (Hanao)** v Vukovaru je po vladni odredbi razpuščena.

— **Likvidacija pokrajinske uprave za Dalmacijo.** V zvezi z likvidacijo pokrajinske uprave za Dalmacijo je ukinito finančno ministrstvo finančno delegacijo v Splitu. Njeni posli preidejo s 1. januarjem 1924 na finančno delegacijo v Sarajevu.

— **Velika avtomobilska nesreča.** V bližini Zemuna se je pripetila 14. t. m.

popoldne težka avtomobilska nesreča, katere žrtev je postal ravnatelj Slavenske banke g. Milin, dočim sta bila šofer, nek ruski begunec in tajnik zunanjega ministrstva dr. Misičič težko ranjena. Večja družba je napravila popoldne izlet v avtomobilih, med njimi tudi sin ministrskega predsednika, Rade Pašić s soprogo in imenovani ravnatelj. Na nekem mostiču je zavozil ravnatelj s svojim avtomobilom, ki ga je sam vodil, čez most in padel v pet metrov globok jarek, kjer je v blavu utonil, dočim so ostali odnesli več ali manj težke poškodbe.

— **Sežiganje raztrganih bankovcev.** Na dvorišču finančnega ministrstva v Belgradu sežigajo v posebnih pečeh pod kontrolo posebne komisije raztrgane, nerabljive bankovce po 1 Din. V petek in soboto so sežigali 2 milijona raztrganih novčanic. Skupno bodo sežigali teh novčanic 15 milijonov. Za njimi pridejo na vrsto novčаницe po 50 par, za temi pa stari bankovci po 10 Din.

— **Novčаницe po deset dinarjev** se normalno jemljejo iz prometa. Od skupne vsote 504 milijonov dinarjev teh novčanic je bilo doslej vzeti iz prometa za 346 milijonov. Bankovce zamenjajo podružnice Narodne banke in vsi finančni, oziroma davčni uradi.

— **Invalidske znamke.** Ministrski svet je sklenil, da izda invalidskemu udruženju 500 tisoč znamk, katere bodo invalidi gotovo dni začetkom novembra prodajali občinstvu. Izkupiček je namenjen za zboljšanje položaja invalidov.

— **Koliko častnikov je bilo doslej vpokojenih?** Vojni minister general Pešić je izjavil te dni, da so bili vzroki za vpokojitev mnogih častnikov samo finančnega značaja. V okviru kreditov je bilo povišanje oficirskih plač dovoljenih samo ob istočasni redukciji oficirskega zbora za 10 odst. Glavno merilo pri upokojitvah sta bili starost in službena uporabnost oficirjev. Umirovljenih je bilo vsega skupaj 511 častnikov, in sicer od generalov 5 Srbov, 1 Hrvat in 1 Slovenec, od polkovnikov 52 Srbov, 7 Hrvatov, od podpolkovnikov 50 Srbov, 10 Hrvatov in 10 Slovencev, od majorjev 11 Srbov, 22 Hrvatov in 21 Slovencev, od kapetanov I. klase 17 Srbov, 28 Hrvatov, 29 Slovencev, od kapetanov II. klase 54 Srbov, 10 Hrvatov, 10 Slovencev, od poročnikov 35 Srbov, 21 Hrvatov, 6 Slovencev in od podporočnikov 9 Srbov, 10 Hrvatov, 32 Slovencev. Ostali so druge narodnosti.

— **Izpremema v poveljstvu dravske divizije.** Dosednji poveljnik Dravske divizije polkovnik Vučković, ki je premeščen v Belgrad, je pretekli teden izročil komando svojemu nasledniku polkovniku Stojadinoviču.

Pregled gospodarskih razmer v kraljevini SHS.

V.

Izmed industrijskih rastlin zavzema v Sloveniji zelo važno mesto **hmelj**, katerega pridelujemo največ v spodnji Savinjski dolini. Med vojno in po vojni je pridelovanje hmelja zelo nazadovalo in prav zanimivo je, zasledovati pridelovanje hmelja v zadnjih treh letih 1920—1922. Leta 1920. je znašala s hmeljem zasajena površina 749 ha s pridelkom 4.013 met. stotov (to je 5.35 q na 1 ha); v 1921. l.: 657 ha s pridelkom 1.057 met. stotov (to je 1.60 q na 1 ha) in 1922. l. 890 ha s pridelkom 4.523 met. stotov (to je 5.08 q na 1 ha). Tako se glasijo podatki našega ministrstva za kmetijstvo in vode. Človeka osupne že na prvi pogled silno nizki pridelek l. 1921.: 1.60 q na 1 ha nasproti 5.35 q prejšnjega in 5.08 q naslednjega leta! Predvojno višino pa še zdavnaj nismo dosegli. Pred vojno je znašala s hmeljem zasajena površina 1.800 ha in smo pridelali na njej 12.000 do 15.000 met. stotov, — zdaj pa pridelujemo samo dobro tretjino. Že v mirnem času smo izvažali hmelj iz Slovenije na vse strani: na Nemško, Angleško, Severno Ameriko in drugam, kjer so ga prodajali in razpošiljali potem po svetu kot „češki“ ali „nemški hmelj“.

V ostalih pokrajinah naše kraljevine se prideluje le malo hmelja, v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Dalmaciji in Črni gori ga sploh ne poznajo; za Slovenijo pride rodovitna Vojvodina, kjer znaša s hmeljem zasajena površina 819 ha (Bačka), 21 ha (Banat) s pridelkom 9.139 met. stotov, to je 10.92 q na 1 ha (leta 1922). Na Hrvaškem so pridelali leta 1922. 615 met. stot. na 95 ha, to je 6.47 q na 1 ha. Skupno pridelamo v kraljevini 14.277 met. stotov na 1.826 ha, to je 7.83 q na 1 ha (l. 1922).

Da pridelujemo v tako eminentno poljedelski državi kakor je Jugoslavija, razmeroma tako malo hmelja, ima svoje posebne vzroke. Glavni vzrok je pač ta, da imamo doma dovolj vina in da se le malo povprašuje po pivu. Ker pridelujemo vsled tega le malo piva, je seveda tudi povpraševanje po hmelju v istem razmerju. Naše pivovarne, ki izdelujejo približno 600.000 hl piva, potrebujejo samo 1.500 q hmelja in to niti dvajseti del predvojnega pridelka na hmelju! Vendar pa ne kaže, po našem mnenju, opustiti gojitev hmelja. Nasprotno! Gojitev hmelja prinaša lepe dobičke, povzdiga hme-

Prispevajte v naše sklade!

ljarstva bi imela le posledico, da bi inozemske pivovarne povpraševale še več po našem hmelju in bi lahko tako na najbolj primeren način dvignili to postavko našega izvoza, pri čemer bi se nam ne bilo treba bati, da bi vsled izvoza cene na domačem trgu posebno narastle, ker je naša domača potreba glede hmelja itak malenkostna napram pridelku.

Oljate rastline. Službeni podatki našega ministrstva za kmetijstvo in vode navajajo samo oljnato repico, ne pa tudi ostalih oljnatih rastlin. Radi tega je težko podati o naših oljnatih rastlinah točno sliko. Makovo in sezamovo olje pridelujejo v južni Srbiji, laneno in bučno olje pa v Vojvodini, Hrvaški in Sloveniji. A vsemu temu posvečamo še vse premalo pazljivosti. Vse to se prideluje takorekoč le slučajno, samo za domačo uporabo in nikjer še ni videti prave volje, dvigniti ta del našega poljedelstva in poljedelske industrije na višjo stopinjo in mu pomagati do boljšega razvoja.

V nekaterih krajih naše domovine rastejo tudi **oljke**, ki dajejo najzlahtnejši sad za pridobivanje olja. Na prvem mestu stoji Dalmacija, ki izkazuje po podatkih za 1922. leto 3.220.798 dreves s pridelkom 63.635 hl, to je 1.976 litrov na drevo. Na Hrvaškem najdemo največ oljk na otoku Krku (155.343) in nekaj malega v liško-krbavskem in modruško-reškem okolišu. V Hercegovini ima Mostar 8.735 debel, v Črni gori jih najdemo 63.100, ostale pokrajine pa ne poznajo oljk. Vsega skupaj štejejo 3.460.214 dreves s pridelkom 64.274 hl, to je 1.8731 na drevo (za l. 1922).

Olivno olje, katero pridelujemo doma, ima močan duh, to pa radi tega, ker rabijo naši kmetovalci še povsem primitivne stiskalnice. Radi tega ni naše olje priljubljeno, ker daje večji del prebivalstva dobro rafiniranemu olju, ki nima nobenega duha, prednost. Da pa lahko producira Dalmacija izredno fino olje, nam priča poizkus iz l. 1896. V Splitu so priredili poskušnjo z oljem iz raznih krajev. Tekmovalo je dvajset raznih vrst, 10 vrst iz Dalmacije, 10 iz Italije in Francije. Prvo nagrado pa so dobile 3 vrste iz Dalmacije! Kar je bilo l. 1896. mogoče pod Avstrijo, ki se je brigala za nenemške kraje prav po mačehovsko, bi moralo biti možno tudi zdaj: dalmatinskemu kmetovalcu je treba dati priliko, da izdelejuje fino olje. Potom pouka, raziskavanja in zadrugarstva bi lahko dvignili množino in kakovost dalmatinskega olja. A še do danes nima Dalmacija tovarne, ki bi slabše olje ra-

finirala, mu odvzela premočne barve in premočan duh. Slabo olje gre v inozemstvo, zlasti pa v Italijo in na Francosko, kjer ga rafinirajo in odkoder ga moramo zopet za drag denar kupovati. Staro, našim čitateljem že znano dejstvo, da si ne znamo na svoji zemlji urediti potrebna industrijska podjetja, ki bi bila koristna poljedelcu in vsem drugim slojem.

Mak. Z makom posajena površina znaša v celi kraljevini 3.583 ha s pridelkom 15.581 met. stotov, to je 4.82 q na 1 ha (l. 1922). Najbolj ga gojijo v južni Srbiji (2.704 ha), potem sledijo: Hrvaška 403 ha, Vojvodina 344 ha, Slovenija 117 ha, severna Srbija 13 ha in Bosna in Hercegovina (Travnik) 1 ha. V južnih krajih pridelujejo iz maka opij in olje.

V naši kraljevini pridelujemo tudi riž. V južni Srbiji, in sicer ob Bregalnici, krog Skoplja in Tikveša je z rižom posajenih 2.034 ha. Priderek je znašal 1922. l. 20.163 met. stotov, to je 10.30 q na 1 ha. Vojvodina (Banat in Bačka) izkazuje 113 ha s 1.448 met. trskih stot. pridelka, to je 12.73 q na 1 ha. V ostalih pokrajinah ne poznajo riža. Skupni pridelek znaša na 2.148 ha 21.611 met. stot., to je 10.43 q na 1 ha. Produkcija riža se bo dala sigurno še bistveno dvigniti, zlasti pa v južni Srbiji — v Macedoniji, to so one pokrajine ki so kulturno najbolj zaostale. Ko bomo te kraje kulturno dvignili, ko jim bomo dali potrebne šole itd., bo tudi poljedelstvo napredovalo. (Dalje sledi.)

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov** tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna založba na debelo in drobno Ljubljana Brešt. št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Podpore poljedelcem, prizadetim po toči.

Poljedelci, ki so bili l. 1923 oškodovani od toče dobe od države posojilo na eno leto z 6% obresti, ako žive samo od poljedstva ter nimajo več kot 20 ha zemlje in če jim je toča uničila več kot polovico pridelkov.

Za posojilo se imajo obrniti s prošnjo na poljedelsko ministrstvo ter morajo priložiti potrdilo občine in okrajnega glavarstva, da žive od poljedelstva, da nimajo več kot 20 ha zemlje, nadalje izpisek poročila cenilne komisije, da jim je toča pobila nad polovico pridelkov. Če je bil poljedelec lani oškodovan tudi od suše, naj priloži potrdilo občine, overovljeno od okrajnega glavarstva.

Prošnje za posojilo se imajo poslati najkasneje do 31. decembra ministrstvu za kmetijstvo in vode.

Poljedelci, ki žive samo ob poljedelstvu ter nimajo več nego pet hektarov zemlje in so bili prizadeti po toči leta 1923. in po suši leta 1922., dobe podporo iz čistega dobička državne razredne loterije.

Prošnje za podporo, se imajo najkasneje do 31. decembra poslati na ministrstvo za poljedelstvo in vode. Prošnji se mora priložiti potrdilo občinskega oblastva, potrjeno od okrajnega glavarstva, da žive samo ob poljedelstvu; da nimajo več nego pet hektarov zemlje; da so bili prizadeti po toči leta 1923. in po suši leta 1922. (z označenim odstotkom škode, ki so jo pretrpeli).

Za vloge, prošnje in potrdila se ne plačuje na podstavi člena 41. zakona o zavarovanju posevkov in pridelkov zoper točo nobena taksa.

GOSPODARSTVO.

g Oprostitev od taks. Ministrstvo za poljedelstvo je zahtevalo od finančnega ministra, da oprosti od plačevanja raznih taks vse poljedelske in sploh gospodarske, presvetne in humanitarne organizacije in društva.

g Obrtniška banka. V ministrstvu za trgovino in industrijo se je vršila konferenca med predstavniki obrtniške zbornice in delegati omenjenega ministrstva. Razpravljalo se je o načelih, na katerih naj se osnuje obrtniška banka, katere glavnic bo znašala 20 milijonov dinarjev.

g Svetovna žetev. Mednarodni institut za poljedelstvo ceni svetovno žetev pšenice na 822 milijonov met. stotov, rži na 295, ječmena na 241 in ovsa na 511 milijonov stotov. Te številke so večje od povprečnega predvojnega donosa (razen pri rži). Upoštevana pa ni Rusija.

g Živinski potni listi morajo biti potrjeni od vojaške oblasti. Ministrstvo notranjih del je izdalo naredbo, po kateri morajo biti živinski potni listi potrjeni od vojaške oblasti. Ta naredba velja za konje, vole in drugo vprežno živino. V slučaju, da potni listi ne bodo imeli potrdila vojaške oblasti, smejo oblasti živino kupcu odvzeti kot na sumljiv način pridobljeno.

g Uvoz sladkorja v našo državo. Leta 1921 je bilo uvoženo v našo državo za 32.455.999 kg sladkorja, leta 1922 pa 27.762.485 kg. Od tega iz Češkoslovaške za 19.054.765 kg v letu 1921, a v letu 1922 16.169.016 kg. Iz ostalih držav pa leta 1921 13.401.234 kg, leta 1922 pa 11.593.469 kilogramov.

g Izvoz čevljev iz Avstrije prepovedan. Avstrijska vlada je ukinila izvoz čevljev iz Avstrije v inozemstvo.

g Revizija sladkornih tovarov. Minister za trgovino in industrijo je odredil sporazumno z ministrom za kmetijstvo in vode, da se sestavi posebna komisija, ki bo izvršila pregled poslovanja posameznih tvornic sladkorja, ker se sodi, da so iz špekulativnih namenov povišale cene sladkorja. Ako ugotovi komisija nerednosti, bodo dotične tovarne kaznovane.

g Pristojbine za mednarodni paketni promet. Izza dne 16. oktobra t. l. se izpremeni razmerje zlatega franka na pram dinarju v mednarodnem poštnem paketnem prometu, in sicer tako, da bo 1 frank enakovreden 20 dinarjem. Zato se s tem dnem izpremene tudi mednarodne paketne pristojbine. Za Avstrijo je dopustna za pakete največja teža 5, 10, 15 in 20 kg in najvišja vrednost 1000 frankov. Težna pristojbina znaša 35, 51, 67 in 83 Din, vrednostna pristojbina pa za vsakih 300 frankov = 6000 Din 3 Din. Pošiljki je priklopiti dvoje carinskih napovedi. — Za Čehoslovaško je dopustna največja teža 1, 5, 10 15 in 20 kg in najvišja vrednost 1000 frankov. Težna pristojbina znaša za pakete, ki se odpravljajo preko Maribora, 31, 35, 59, 87 in 113 Din, vrednostna pristojbina pa kakor za pakete, namenjene v Avstrijo. Pošiljki je priklopiti troje carinskih napovedi. — Za Italijo znaša dopustna največja teža 5 kg in najvišja vrednost 1000 frankov. Težna pristojbina znaša 40 Din, vrednostna pristojbina pa kakor za pakete, namenjene v Avstrijo. Pošiljki je priklopiti dvoje carinskih napovedi. — Isto velja tudi za pakete, namenjene za Bulgarsko z razliko, da znaša težna pristojbina le 35 dinarjev.

g Vozarina za vino. Vozarina za vagon vina (10.000 kg) pri izvozu iz države po novi kvalifikaciji in po tarifi, ki je stopila v veljavo z 15. septembrom t. l. znaša za navedene relacije: I. Od Metkoviča do Rakeka 6500 Din, od Metkoviča do Maribora 6310, od Metkoviča do Subotice 4680, od Metkoviča do Žombolja 6890, od Metkoviča do Jesenic 6130, (zadnji po državni progi preko Papraga.) II. Od Vršca do Žombolja 1290 Din, do Subotice (tranzit) 2980, do Maribora 7780, do Rakeka 7930, do Jesenic 8340 (zadnji po drž. progi preko Papraga.) III. Od Zagreba do Rakeka 1280 Din, do Maribora 1580, do Jesenic 2180 do Subotice (tranzit) 3160, do Žombolja 5150. Minister Saobračaja je s svojo odredbo od 29. sept. odobril sledečo deklasifikacijo za vino: Za vsa domača vina, v lokalnem prometu in za vagonске tovore od najmanj 10.000 kg. Kl. A. in pri izvozu iz države Kl. C. Po teh zgoraj navedenih cenah sedaj veljajo te cene za lokalni promet (ki so po novi deklasifikaciji veliko nižje od starih) in za izvoz po Kl. C. za navedene relacije, bo-

do veljale sledeče cene: od Metkoviča do: Rakeka 3020, Maribora 2940, Subotice 2100, Žombolja 3510, Jesenic 2730. Od Vršca do: Žombolja 770, Subotice 1950, Maribora 1580, do Jesenic 2180, do Subotice 2660 Din. Od Zagreba do: Rakeka 940, Maribora 860, Jesenic 1330, Subotice 1410, Žombolja 2840 Din. Iz tega je razvidno, da so cene za izvoz sedaj za polovico manjše od starih in se je v tem oziru mnogo ugodilo manjšim poljedelskim krogom.

g Sladkor za popravek vina. Pred kratkim je ministrstvo za poljedelstvo in vode izdalo naredbo, s katero se zabranjuje uvoz sladkorja za vino, češ, da imamo dovolj dobrega vina. Med tem pa je ministrstvo dovolilo vinogradniškemu društvu v Konavlih, da uvozi dva vagona oenološkega sladkorja za zboljšanje vina, ki je pod 9 stopinjami. To pomeni pravzaprav indirektni preklc omenjene naredbe.

g Ali je vino pristno? Da spoznaš to, vlij pol kozarca vina na globok krožnik. Na sredo pa postavi kaka 2 cm veliko svečico, ki jo prižgi. Potem vzemi prazen, suh kozarec in ga tesno povezni na gorečo svečico. Ako je vino pristno, steče takoj vse pod kozarec; če pa je vino ponarejeno, ostane na krožniku. Ako steče samo nekaj vina pod kozarec, je to znak, da je pristnemu vinu primešanega nekaj ponarejenega. — Na drug način preizkusiš vino, če ga zavreš in vrelega prižgeš v loncu. Ako gori, mu je primešan špirit.

g Vrednost denarja. V Curihu velja 100 dinarjev 6 švic. frankov 55 centov. Na zagrebški borzi velja 1 dolar 83.50 do 84 dinarjev, 1 lira 3.86 do 3.87 dinarjev.

Tržne cene.

Poljski pridelki. Pretekli teden se je bačka ali banatska bela moka ponujala po 575 Din in je koncem tedna padla na 560 Din. Pšenica je bila brez prometa in notira okoli 355 pariteta bačka postaja. Producenti nočejo prodajati pri tej ceni, čakajo zvišanja. Iz okolice Požege se je nudila po 354 Din in je kasneje poskočila na 360. Ista kvaliteta se je iskala za Slovenijo, pariteta Ljubljana po 375 Din v teži 78-79 kg za ceno 355 do 360 dinarjev. Koruza se je nudila po 260 do 265 z bačke in 270 do 275 s sremske postaje. Koruza v štoržih je od 150 skočila na 160 dinarjev. Oves je v ceni nekoliko popustil. Rešetan na slavonskih postajah se je nudil po 237.50, na bosanskih po 225 do 230. V Zagrebu je bil po 260 Din slavonski oves. Fižolu je cena nekoliko popustila. Pisani je notiral 450 Din, beli 525, tovarna postaja Podravina ali Medjimurje. Slovenski fižol je mnogo dražji, ker ga Slovenci eksportirajo v Italijo in Francijo, po cenah franko Pariz. Radi

dviga dinarja je v skladiščih v Ljubljani in drugih večjih mestih Slovenije ostalo mnogo fižola.

Les. Cene preteklega tedna: Postavno slavonska postaja, odnosno postaja Gorski kotar, so notirali: hrastovi hlo-di I. 1900 do 2200, II. 1500 do 1600, hrastovi hlo-di za furnirje 2400 do 2700, hrastovina na zrealni rez 3200 do 3800, francoske dožice (1000 komadov) 1500 do 1800, bukov hlo-di I. 700 do 800, jasenovi hlo-di I. 450 do 500, mehko tesano blago 370 do 400, mehko žagano blago 600 do 700, brzojani drogi hrastovi 50 do 70, železniški pragi hrastovi 60 do 80, bukov 40 do 50, drva za kurjavo bukov I. 1 vagon 2750 do 3200, II. 1 vagon 2200 do 2400, mešana 2400 do 2700, oglje, 1 vagon 10 do 12 tisoč Din.

Celjski trg. (Cene od 15. t. m.) Govedina: v mesnicah I. 25, II. 22.50, na trgu I. 20, II. 16. Teletina: I. 35, II. 30. Svinjina: prašičje meso: I. 35, II. 30, slanina I. 42, II. 40, mast domača 43, ameriška 39, šunka 55. Divjačina: zajec 62. Mleko 3.75, maslo surovo 40, čajno 70, jajce 2 do 2.25. Sadje: jabolka in hruške 2 do 5, kostanj 3 do 4, grozdje 10 do 12. Špecerij-sko blago: kava Portoriko 56 do 68, Santos 44 do 50, Rio 40, sladkor kristal 22, v kockah 23.50, mlo 17 do 21. Moka »00« in »0« 6.60, »2« 6.30, »4« 5.90. Krompir 1 do 1.25.

RAZNE.

Vpliv okolice na vzgojo otrok. Londonski sodni zdravnik dr. E. Burf je proučil 200 slučajev mladoletnih zločincev, da bi dognal, kaj je zavedlo te mlade ljudi v zločin. Dognal je, da je komaj 10 odstotkov podedovalo nagon k zločinu po svojih stariših. Zločinci, ki jih je proučeval, so bili večinoma bogatih starišev. Od vseh 200 jih je imelo 20 stariše, ki so bili radi zločina že kaznovani. Dr. Burf naglašja, da vpliva na otroka slaba vzgoja, nezadostno nadzorstvo in zapeljive prilike. Večina teh mladoletnih zapeljivcev je stanovala v onem delu mesta, kjer so javna poslopja, gledališča, kinematografi, gostilne in plesne dvorane. Otroci so podlegli bučni in zapeljivi okolici, ki jih je obdajala. Problem mladoletnih zločincev dela skrbi vsem kulturnim državam, ki mu posvečajo posebno pažnjo.

r Koliko je na zemlji ljudi? Na zemlji živi približno 1800 milijonov ljudi. Od teh jih živi več kot polovica — 910 milijonov — v Aziji. Toda natančno število azijskih prebivalcev ni znano, kajti gori omenjeno število je samo približno cenjeno. V notranjih delih Kitajske ter v raznih gorskih delih srednje Azije se še nikdar ni vršilo ljudsko štetje v našem zmislu. V Evropi je 470,

v severni in južni Ameriki skupaj 182 milijonov, v Afriki 160 in v Avstraliji ter na pripadajočih otokih 60 milijonov ljudi. Toda tudi število prebivalcev Avstralije ter mnogih otočij tam okrog ni natančno znano. Zadnje tako računanje se je izvedlo pred nekako tridesetimi leti. Ker so takrat izračunali, da je na zemlji vseh skupaj 1500 milijonov ljudi, je iz tega razvidno, da se je zadnjih trideset let prebivalstvo pomnožilo za 300 milijonov.

r Diplomatska afeta radi zaušnice. Španski poslanik v Bukarešti vojvoda Amalfi je imel pred par dnevi spopad z nekim rumunskim dijakom, ki bo imel bržkone še diplomatične posledice. Dijak je visokemu gospodu v gneči na ulici stopil na nogo. To je vojvodo tako razkačilo, da je prisolil dijaku zaušnico. Dijak pa visokega gospoda ni nič respektiral ter mu zaušnico vrnil. Nastal je kratek pretep, kateremu je napravila policija konec. Diplomatski zastopnik se je sedaj pritožil pri rumunski vladi radi intervencije policije, češ da je s tem užaljeno njegovo poslaniško dostojanstvo in diplomatska nedotaknjenost.

r Francoska vojska je danes najmočnejša ne samo v Evropi, ampak sploh na svetu. Iz debate, ki se je nedavno vršila v pariškem parlamentu, posnemamo sledeče podatke o francoski armadi. Francoska armada ima: 107 divizijskih generalov, 64 domačih infanterijskih polkov, 6 zuavskih polkov, 30 severnoafriških strelskih polkov, 13 mitraljejskih lovskih polkov, 5 oddelkov lovcev-kolesarjev, 5 polkov tajske legije, 5 lahko-topniških polkov, 22 bojno-voznih polkov, 27 topničarskih polkov, 12 težko-topničarskih polkov na konjih, 9 polkov težke avtomobilske artilerije, 5 polkov severnoafriške artilerije, 4 polke kolonijalne artilerije, 2 polka težke železniške artilerije, 45 konjiških polkov, 5 polkov afriških lovcev, 13 polkov spahovcev in 20 avtomitraljejskih polkov. K temu je treba prišteti še pionirske, železničarske, telegrafске, telefonske in razne druge polke.

r Japonska potresna katastrofa. Povo-dom potresa v Tokiju se je vžgalo 316.000 hiš, t. j. 71% skupnega števila stanovanj v glavnem mestu. Število ponesrečenih se ceni pa 1.356.000, t. j. 67% skupnega prebivalstva. Do 6. septembra je znašalo število zgorelih nad 60.000. V Jokohami je bilo od 85.000 hiš uničenih 90%. Sodi se, da število žrtev dosega 110.000, t. j. četrtina prebivalstva. Do 5. t. m. so našli nad tisoč potresnih sunkov. Pokrajina nesreče se razteza 160 km od severa proti jugu in 200 km od vzhoda proti zapadu. Obsega 5 velikih mest s številnimi kraji, v katerih je bilo 6 milijonov prebivalcev. Notranje ministrstvo in županstvo v Tokiju že proučava nov načrt za zgradbo in regulacijo mesta in dementirajo se vesti, da bi se prestolnica prestila kam drugam.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

„Ubogi Zdenko, ki je kriv, da nima že sedaj visoka deželna gubernija ovadne v rokah?“ je vzdihnil Mika in iz njegovega vprašanja se čulo očitiranje.

„Znano mi je to“, je odgovoril Peter, „in žal mi je zanj, ker je dober in pošten dečko. Grehi očetov pa se kaznujejo na njihovih otrocih in vsakdo brani svojo kožo in grenko maščevanje je sladko.“

Stari Mika je molčal. Njegovim prsim se je izvil težak vzdihljaj, ki ga je zaman skušal zadržati. Pričel se je tresti na vsem telesu in palica, ki jo je doslej krčevito oklepal, mu je padla iz rok. Naslonil je glavo na kamenje, s telesom, ki ga ni mogel več obvladati, pa je zdrknil nizdol da je proti svoji volji ležal pred nogami Petra Bureša, kakor da bi ga prosil. Njegov ponos se je zrušil. Raztegnil je svoje tresoče roke in vzkliknil: „Vrni mi sina in vzemi mojo hišo in polje! Nobena sekira ne bo več odjeknila v vašem gozdu, prisegam ti pri sveti Devici s Svete gore. Naj se potikam kot berač, zaničevan in ponižan, od vasi do vasi, dokler ne končam svojega bednega življenja za kakim plotom kakor pes brez gospodarja, samo da se konča nesrečni spor radi gozda!“

Peter Bureš se je smehljal. „Tvoje hiše in tvojega polja“, „je dejal, „ne potrebujem. Jaz sem brez domovine in nočem nobenega imetja, ki bi me vezalo. In veš, da tudi ne gre več za gozd. Tudi ne prodajam ljudi in si nočem kupiti niti svojega življenja, niti prodati življenje tvojega sina. On mi je dober porok, da se ti ne boš ganil in da ne boš postal izdajalec pri gosposki nad tebi enakimi. Vendar pa je še sredstvo, s katerim ga lahko rešiš. Pridruži se nam!“

Stari Mika je žalostno zmajal z glavo.

„Ne morem tega“, je dejal tiho, vendar pa odločno, ne da bi se mnogo pomišljal.

„Pridruži se nam“, je ponovil Peter Bureš, „pojdi z nami, stari kmečki advokat! Glej, jaz zbujam v kmetih zaupanje v njihovo moč, ti pa, mož postave, ki bereš stare knjige, jim boš zbudil zaupanje v njihovo pravico, kar še bolj potrebujejo. Česa se imaš bati? S teboj gredo vse vasi onstran gozda in potem smo močni dovolj, da počakamo, da se nam pridružijo vsi kmetje z Brdov. Odirani podložniki cesarske gosposke v Blanskem gozdu se nam bodo pridružili vriskaje, in ž njimi čete kovačev in oglarjev iz knežjih gozdov, ki so tako izstradani, da meljejo drevesno skorjo in pečejo iz nje kruh. In gibanje se bo razširilo do shujšanih rudarjev v temnih rudnikih... Pokaži jim gradove s polnimi kaščami, samostane s skritimi zakladi, in videl boš, kako se nam bodo pridruževali tisoči z nevzdržno silo, medtem ko se bodo morali cesarski boriti s stotinami drugih sovražnikov. Ako je bil kdaj primeren čas za maščevanje nad oholimi graščaki in gosposkami, ki so kakor pijavke, je sedaj. In ali nimajo morebiti kmetje prav? Ali ne čutiš stari Mika potrebe, priboriti si tudi sebi enkrat pravico in maščevati se? Oprostiti se vseh bremen in sitnosti? Ali se ne sramuješ pred svojim konjem, ki se postavi na noge, ako ga preveč udariš?“

„Tega ne morem storiti!“ — je ponovil Mika kakor prej s povešeno glavo in enakim glasom. In z nekim ponosom je pristavil: „Jaz sem človek postave. Če se mi zgodi krivica, se vsedem in napišem vse jasno na papir ter napravim vlogo na urad. In ko dobim odgovor, ki mi ne ugaja, pričnem od kraja, napišem še jasnejše, sklicujem se na zakone in grem skozi vse instance. Zgodi pa se mi le malokdaj krivica, ker se dobro razumem z uradniki in se znam tudi nad njimi maščevati. Tudi jaz vodim vojno, tudi jaz se vedno borim, vendar pa vedno z zakonom v roki, jaz jih ogoljufam, imam dobave in dobim desetkrat več od cesarice nazaj, kakor pa plačam na davkih. Gospodje in uradniki pa, pred katerimi stojim s klobukom v roki, so ubožci poleg starega Mike. — To je moja vojna. Vsakdo naj sam skrbi, kako si bo pomagal, vsakdo naj stoji na lastnih nogah. — Da pa bi se spustil v zvezo s Prusi in Bavarci, bi bilo proti cesarici, proti zakonu, ker smo podložniki Habsburžanov.“

„Podložniki?“ je zavpil Peter Bureš in skočil kvišku. „Nikomur nočem biti podložen. Šele, kadar me bodo ubili, bom njihov, prej pa se bom branil. — In kar se tiče zakona in drugih stvari, se lahko pomiriš.

Vem, kar vedo tudi na Bavarskem, o ponarejenih listinah in tatvinah in da bi bili, ako naj bi se godilo po starih listinah in dednih pravicah, danes Bavarci in ne Avstrijci."

"To so stvari, ki jih mi ne moremo vedeti in ki jih moramo sprejeti, kakor se nam povedo. O njih se ne moremo razgovarjati, Peter Bureš. Prišel sem le, da te prosim za svojega sina."

"Pojdi z nami in dobil ga boš", je zaklical Peter nestrpnost.

"Ne morem!" je vzdihnil Mika in vstal.

"Potem ne dobiš svojega sina!"

"Pomagaj mi Bog!" je vzdihnil Mika. "Obljubiš pa mi vsaj, da boš z njim dobro ravnal?"

"Dokler ne boš poslal ovadbe v Prago!"

"Prisegam ti", je vzkliknil Mika.

"Potem si lahko miren", je odgovoril Peter. "Zdenko ostane pri meni kot porok za tvojo prisego."

Mika se je nato poslovil in odšel proti domu. Ko se je obrnil, se je tudi izpremenil izraz njegovega lica. Žalost, dostojanstvo in ponos so izginili, pojavil se je na njem zviti, zloben, pameten in samodopadljiv smehljaj. "Jaz sem ti samo prisegel, da ne bom poslal ovadbe v Prago, neumni tat. Ne pravijo mi zaman kmečki advokat!"

Svojo popolno ravnodušnost pa je dobil šele, ko je sedel zopet v svoji sobi za mizo in držal pero v rokah ter na veliki poli papirja pričel pisati:

Častitim očetom kapucinskega samostana v Oboršištu!

Ker sem vdano podpisani kmet in župan v Občovu zvest in najpodložnejši hlapec, kmet in podanik Njenega Najmogočnejšega Veličanstva cesarice, kakor tudi najzvestejši sin, varovanec in hlapec Najsvetejše Cerkve in njenih namestnikov in služabnikov, vodnikov k zveličanju duše in večnemu življenju, — kot kakršnega me opisujejo vsi gospodje in uradniki, kakor tudi mnoga spričevala in potrdila, in me tudi sveti očetje iz kapucinskega samostana ne bodo kot takega zatajili, — si drznem v največji udanosti in ponižnosti sporočiti Vaši Prezvzišenosti o nekem species facti, ki se že nekaj časa vrši v deželi.

Vaša Prezvzišenost! Dogodil se je namreč takorekoč dogodek v vasi Dušniku in v celi dolini ob potoku Litavki, kateri dogodek je resničen factum in silna pustolovščina in predrznost. V omenjeni vasi Dušniku se je pojavil še ne imenovani Peter Bureš, lovski tat in predrznež, po vsem češkem gozdu razvpit človek, ki se imenuje za poglavarja in ni drugega

kakor brezverec, ki zaničuje Marijo Devico s Svete gore, kakor tudi vse druge najsvetejše svetnike in tudi posvetne avtoritete, magistrate, sodnike, uradnike, gosposko do Najvišje cesarice gori, katerih nobenemu ne izkazuje primerne in dolžnega spoštovanja, kakor tudi ne služabnikom svete Cerkve, — kar se tudi ne spodobi in kar ni prav, — in se je celo navsezadnje kot višek vsega zvezal s sovražniki Njenega Veličanstva cesarice, z bavarskim knezom, da bi povzročil nasilno vojno in vstajo z revolucijo po vsej češki deželi, kakršne še ni bilo izza časov Žižke, ter ravnotako podiral samostane in svete cerkve, razdelil premoženje med neumno kmečko ljudstvo, kakor se je že zgodilo tudi v starih časih, opustil kmete gosposke, za kar je dobil že imenovani Peter Bureš v obilni meri denar iz Bavarske in tudi orožje, kar morem vse potrditi s prisego in pričami, kakor tudi z izpovedbami poštenega dušniškega kmeta Martina Kejnoha, kakor želite ali ukažete Vaša Prezvzišenost.

Zgoraj navedeni dogodek je več kakor navaden kmečki pretep in je zahteval že mnogo mladih življenj kot svojo žrtev, ravnotako kakor v pravi vojni. Na povelje opisanega Petra Bureša se ljudje streljajo, obesa in drže kot ujetniki. Ne morem tudi zmolčati, da je že večkrat imenovani Peter Bureš pozval tudi helvite in sramotilce naše svete vere iz

vasi Ribnika, v bližini samostana Vaše Prezvzišenosti, naj se mu pridružijo in ropajo, kar bodo bržkone tudi storili, za kar pa še ne vem za gotovo. To vse sem jasno napisal, da boste mogli prevzvišeni sveti očetje po lastnem prevdanku in posvetovanju presoditi, kaj je treba storiti, da se prepreči kazni božja, ki grozi naši gosposki in njenim podložnikom kakor se spodobi in kakor je dolžnost zvestega hlapca Njenega Veličanstva cesarice in pravega kristijana, kot kakršen hočem tudi umreti.

Martin Vaclav Mika,
župan v Občovu.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb.
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupijo se

brzjavni drogi, bukov in hrastov

les z navedbo cene in mere. Ponudba

na upravo lista.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Ivan Mastnak

trgovina s manufakturo in konfekcijo
Celje, Kralja Petra cesta 15

Priporoča cenjenim odjemalcem svojo zalogo češkega in angleškega blaga, debelo sukno za površnike, vsakovrstno sukno za moške in ženske obleke, barhand, cefir, belo platno. Vse krojaške potrebščine. — Veilka zaloga gotovih površnikov (Raglan), Schliefer, Stutzer, gumiljeve plašče, lepe moderne oblike za gospode in dečke po zelo nizkih cenah.

EKSPORT

„JUGOEKSIM“

IMPORT

trgovska družba

Vekoslav Pele in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica 8

Trgovina s specerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom, deželni in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki, lesom in lesnimi izdelki ter manufakturo na debelo.